

1928

G O S P O D A R

Št. 16.

Jubilejna kmetijska razstava od 1. do 10. sept.

Kakor že dobro znano, priredi Kmetijska družba v proslavo svoje stošestdesetletnice v začetku septembra jubilejno kmetijsko razstavo, ki obeta prekositi vse dosedanje take prireditve. Razstava je namenjena kot strokovno-poučna, deloma tudi kot zgodovinska, le v manjši meri se bo upoštevala tudi trgovska plat.

V strokovno-poučnem smislu bodo zastopane vse kmetijske panoge bodisi z znanstvenimi predmeti, bodisi s pridelki. Ravno v pridelkih se zrcali napredek našega kmetijstva, ki je v prvi vrsti zasluga Kmetijske družbe in njenega stošestdesetletnega delovanja. V tej dolgi dobi tiči ogromno delo za izboljšanje gospodarskega stanja našega kmeta, in če ga danes hvalijo kot naprednega in umnega gospodarja, je postal tak vsled dolgoletne vztrajne propagande, ki jo je izvajala ta njegova stanovska korporacija. Naj navedemo tukaj samo nekatere oddelke te zanimive razstave, ki bodo vzbujali posebno med kmetovalci največje zanimanje.

Zgodovinski oddelek Kmetijske družbe bo podal nekaj podatkov iz njene preteklosti: slike predsednikov, tajnikov in znamenitih mož, ki so delovali pri družbi. Dalje diplome in kolajne, ki si jih je družba pridobila na raznih svetovnih kmetijskih razstavah. Stari spisi in zgodovinsko važni akti, ki imajo poseben pomen za Kmetijsko družbo itd.

Kmetijsko šolstvo bo zastopano po naših štirih kmetijskih šolah: na Grmu pri Novem mestu, v Škofji Loki, v Št. Jurju in v Mariboru. Malokomu je znano, da je Kmetijska družba že 1771. l. ustanovila in vzdrževala v Ljubljani prvo kmetijsko šolo. Ponovno jo je osnovala 1850. l. na pristavi na Poljanah in jo vzdrževala tako dolgo, dokler je dežela dajala učencem stipendije. Šele 1772. l. je dežela ustanovila vinarsko šolo na Slapu. Današnje kmetijske šole bodo pa na tej razstavi pokazale svoj ustroj in svoje dosedanje delovanje.

Gospodinjstvo ima tudi svoj začetek v Kmetijski družbi. Prvo gospodinjstvo šolo je ustanovila družba 1898. l. v Marijanišču. v Ljubljani, ki že trideseto leto deluje in je vzgojila nebroj dobrih kmečkih gospodinj. Mnogo pozneje so bile ustanovljene gospodinjstvo šole v Smihelu pri Novem mestu, v Repnjah, sedaj v Kranju, v Mariboru in ob koncu Krekova šola v Šiški. Vse te šole bodo pokazale na razstavi svoj ustroj in v kakšni smeri delujejo.

Slovensko kmetijsko-strokovna književnost je izredno razvita, kar bo videti vse na razstavi. Tudi tu je začela Kmetijska družba kot taka orati ledino: prve slovenske kmetijske knjige je izdala, prvi kmetijski časopis razposlala med Slovence in do osemdesetih let minolega sto-

letja edina tiskala kmetijske knjige. Ko bomo videli vso našo kmetijsko književnost pred seboj, bomo pač lahko rekli: vendar nismo še taki reveži v strokovnem oziru.

Razstava pridelkov bo pokazala, kaj so letos pridelali naši kmetovalci. Predvsem bodo razstavljeni razna žita: pšenica, rž, ječmen in oves v klasju in zrnju. Najlepše žito bo seveda tudi odlikovano z zlatimi in srebrnimi kolajnami. Razstavljeni bodo seveda tudi drugi pridelki, kakor krompir, pesa, fižol, koruza itd.

Kmetijska statistika je bila dosedaj v Sloveniji premalo upoštevana. Po vrvratu jo vodi sicer državna oblast, toda tako nepopolno in nepregledno, da si težko napravimo jasno sliko o domačih kmetijskih razmerah. Kmetijska družba je skušala zbrati nekaj statističnih podatkov in jih spravila v obliko slik in diagramov, ki nam jasneje predočijo stanje našega kmetijstva kot pa številke same.

Poljedelstvo, travništvo in pašništvo, planšarstvo bo na tej razstavi zavzemalo precej prostora. Živinoreja in živinozdravstvo bo bogato zastopano. Tudi perutninarstva ne bo manjkalo. Konjska razstava bo v nedeljo 2. septembra, razstava goveje živine pa v nedeljo 9. sept. Razentega bo stalen hlev za vse goveje pasme, ki se gojijo v Sloveniji.

Bogato bodo opremljeni tudi oddelki za sadje, vrtnarstvo, kmetijsko industrijo in domačo obrt. Sploh bo to toliko zanimivosti in poučnega, da bo vsak kmet zadovoljen, ki si bo ogledal to prireditve.

Pomanjkanje krme.

Ze v zadnjem »Gospodarju« smo poudarjali, da bo treba letos, ker je tako hudo pomanjkanje krme, seči pri prašičih po bukovem žiru, ki je izvrstno tečna piča. Danes pa moramo ponovno opozarjati, da si naj živinorejci posejejo že sedaj koruze za krmo (pitniki), da bodo imele krave jeseni dovolj tečne krme ter se s prihrani seno za zimo. Dobro je med nekoliko bolj redko koruzo sejati tudi ajdo, ali grašico, ker potem taka krma še več zaleže.

Toda ne samo za jesensko krmo je skrbeti, ampak tudi za spomladno, da dobimo prihodnje leto čimprej in čim bolj tečne zelene krme. V ta namen posejemo že sedaj grašico pomešano z ržjo, ki bo zgodaj spomladi pognala in nudila tečno mlečno krmo. Grašica je najboljša in najbolj zgodna spomladanska krma in bi jo morali naši živinorejci upoštevati ravno tako, kakor jo cenijo kmetovalci drugod.

Nujno priporočamo kmetovalcem, da upoštevajo te nasvete, kajti iz vse Evrope prihajajo vesti o zelo slabi letini krme. Seno bo torej zelo drago in ga bo sploh težko dobiti. Otave bo le malokje kaj, jesenska paša bo morda kaj zalegla, če bo vreme ugodno. Posledica pomanjkanja krme bo pa padanje cen živini, ki se bo

posebno sedaj jeseni ponujala od živinorejcev, ki nimajo dovolj krme doma. Zato si vsak umen gospodar že vnaprej pri-skrbi, kar je potrebno za prehrano živine čez zimo.

Vrbar ali zavrtač.

Vsak sadjar je gotovo že naletel na jablano ali hruško, ki se ji je sipal iz luknje v deblu žaganju podoben rumen drobiž. Včasih se ga nabere na tleh cel kupček. Ako podrezamo s primerno upogljivo žico v luknjo, se prepričamo, da pelje navzgor. Navadno začutimo na koncu luknje neko mehko stvar, in če imamo srečo in pripravno zakrivljen kaveljček koncem žice, izvlečemo včasih iz luknje za prst dolgo in za mezinec debelo gosenco poltene barve. Zival se zvija in spušča iz sebe jedko, smrdečo tekočino. Pred seboj imamo gosenco vrbarja ali zavrtača, velikega škodljivca sadnega drevja, posebno jablan.

Vrbar je velik zatepen metulj 4 cm dolgega života in rjavkasto sivih, s temnimi črtami in marogami prepreženih kril, ki merijo razpeta skoro 9 cm. Pojavi se poleti junija ali julija meseca. Podnevi ždi na deblu blizu tal, kjer ga ni lahko zapa-ziti, ker je pisan kakor drevesna skorja. Ponoči pa leta ter išče primernih dreves za zaleganje. Zelo je len in ne zleti daleč od ondod, kjer je zrastel. Samica se pa vendarle toliko potruži, da najde dovolj zanemarljiva debila z razpokano skorjo in obraščena z lišaji in mahom. V razpoke in druga skrivališča polaga jajčeca, ki jih je na stotine. Najbrže pa se mnogo te zalege na katerikoli način pokonča, preden more delati škodo, kajti navadno najdemo v enem deblu le posamezne zavrtače — včasih več, včasih manj. Le prav redkokdaj pa toliko, kakor je bilo zalege. Iz jajčec se zležejo gosenci, ki se takoj zavrtajo pod ljubje, kjer delajo drobne rove. Ondi prežive tudi prvo zimo. Drugo leto pa vrtajo p o l e s u, in sicer navadno navzgor po deblu. Na spodnjem koncu rova naredo luknjo, kjer izpehavajo blato, ki jih izda, kakor je bilo omenjeno izpočetka.

Proti poletju drugega leta je gosonica dorasla. Sedaj zavrti rov na svetlo in se prav ob vohu zabubi. Junija ali julija se izmota iz bube prej opisani metulj.

Vrbarjeva gosonica živi tudi v debelih nekaterih gozdnih dreves, posebno rada v vrhah (odtod ime), topolih in brestih. Zato so najbolj ogroženi sadovnjaki tik ob gozdovih.

Umevno je samo ob sebi, da je škoda,

Prepričate se o izpažnosti vrvarskih izdelkov

iz prve kranjske vrvarne

IVAN N. ADAMIČ
LJUBLJANA, Sv. Petra cesta št. 31

in pri podružnicah v Mariboru, Vetrinjska št. 20, Celje, Kraljeva Petra cesta št. 33 in v Kamniku, Sotna št. 4.

ki jo dela vrbar na sadnem drevju, jako občutna. Navrtana drevesa hirajo in propadejo prej ali slej, zlasti če škodljivca ne opazimo in pravočasno ne preženemo.

Vrbarju ni lahko priti do živega in je uspešno zatiranje jako težavno. Predvsem je treba vedeti, da so mu najljubša zanamarna drevesa. Zdravih, gladkih debel, posebno če so vsako leto namazana z arborinom, se ne loti izlepa. Kdor svoje sadno drevje redno snaži in sploh skrbi, da je zdravo in rastno, je že precej varen pred zavrtajem. Poleg tega je pa treba zatirati metulje in gosenice, kjerkoli se nam nudi prilika za to.

Sadno drevje, ki ga je navrtala ena sama vrbarjeva gosenica, se da včasih še rešiti, ako z žico zamorimo ali izvlečemo gosenico. Kjer gosenice ne moremo doseči zaradi kljukastega rova, je treba toliko izrezati, da pridemo do nje. V vsakem slučaju pa moramo potem, ko smo gosenico umorili, rane in luknje neprodušno zamazati s cepilno smolo. Drevje, v katerem se je zaredilo po več vrbarjevih gosenic, je pa navadno izgubljeno. Najbolje storimo, ako ga pozimimo ali zarana spomladi posekamo, razžagamo in razkoljemo, da moremo pokončati zalego v njem. V enem samem takem močno napadenem hruškovem deblu so našli do 200 gosenic.

Denar.

g Vrednost denarja 21. t. m. Naš dinar stalno notira v Curihu 9.13 centimov. Inozemski denar se plačuje na ljubljanski denarni borzi po teh cenah: angleški funt 276.25 Din, ameriški dolar 56.93 Din, holandski goldinar 22.83 Din, nemška marka 13.57 Din, švicarski frank 10.96 Din, madžarska penga 9.92 Din, avstrijski šiling 8.03 Din, belgijski belg 7.91 Din, italijanska lira 2.97 Din, francoski frank 2.22 Din, češka krona 1.69 Din.

Cene.

g Ljubljanska blagovna borza. Deželni pridelki: Kupčija s žitom je nekoliko oživela. Kupuje se večinoma nova pšenica. Pšenica baška 79-80 kg težka se nudi za takojšnjo dobavo po 290-295 Din za 100 kg pri nakupu celega vagona; koruza baška po 350-352.50 Din; oves baški 265 do 270 Din; moka »Og« franko Ljubljana stara po 520-525 Din, nova po 455-465 Din. — Les: Kupčija z lesom je precej živahna, vendar v splošnem primanjkuje zahtevanega blaga. Cene za kubični meter lesa pri vagonških dobavah so bile v zadnji dobi te-le: smrekovi hlodi na nakladalni postaji 225 Din, trami ravnotako po 270 Din; trami v Domžalah po 235 Din; hrastova drva na nakladalni postaji po 15.50 Din za 100 kg.

g Žitno tržišče. Mlini so začeli v večji meri nakupovati pšenico, zato je postal promet z njo živahniji ne samo v Sloveniji, ampak tudi v Vojvodini. Cene so se ustalile in notirajo za baško pšenico na borzi v Novem Sadu 247.50-250 Din za 100 kg, za boljše celo 252.50 Din. Izvoz se dosedaj še otvoril, ker naše cene ne

ugajajo inozemstvu. Vzrok ustalitvi cen je iskati torej edinole v domačem povpraševanju. Moka stane v Bački 390-400 Din 100 kg. Slovenija kupuje le malo domače koruze, ki stane v Bački po 307.50-310 Din, medtem ko pride ameriška koruza v Ljubljano po 310 Din. — Cene pšenice na svetovnem trgu so nizke; posebno značilna je nizka cena na čikaški borzi, ki pa na naše cene ne vpliva. Iz Rusije poročajo, da bodo imeli malo pšenice za izvoz, kar bo dvignilo cene.

Živina.

g Ljubljanski živinski sejem 14. t. m. Namesto srede 15. za praznik se je vršil ta sejem v torek 14. t. m. Doga je bil slab in kupčija nič boljša, ker je bilo le malo kupcev. Prignanih je bilo: 153 konj, 53 volv, 50 krav, 13 telet in 59 prašičkov za rejo. Prodanih je bilo: 6 konj, 16 volov, 20 krav in 10 telet, 40 prašičkov za rejo. Cene so ostale v glavnem neizpremenjene, le voli s ose pocenili za 50 para pri kg. Placovali so se kg žive teže po teh-le cenah: voli I. 8.50 Din, II. 7.50 Din, III. 6.50 Din, krave debele 5-6 Din, klobasarice 3-4 Din, teleta 10-12 Din, prašički za rejo po 150-200 Din komad.

Letina.

g Naša letošnja žetev. Po podatkih kmetijskega ministrstva je letošnja letina žita prav ugodna. Pridelek presega pridelke zadnjih osem let od 1920-1927. Pridelana pšenica se ceni na 28.6 milijonov stotov, napram 15 mil. v lanskem letu, oziroma 15.8 mil. stotov, ki predstavljajo povprečni pridelok v letih 1920-26. Pridelok ječmena je cenjen na 4.4 mil. stotov (l. 1927. — 3.1, povprečno 2.9), rži 2.1 (1.5 ozir. 1.51) in ovsu 3.8 (2 ozir. 3.1). Če primerjamo letošnje podatke s povprečjem zadnjih osem let, vidimo, da je letošnji pridelok od povprečnega večji pri pšenici za 76%, pri ječmenu za 30%, pri rži za 20% in pri ovsu za 24%. Letošnja žetev je zadovoljiva tako glede množine kakor glede kakovosti. — Stanje koruze je dosedaj dobro; mnogo je koristil zadnji dež.

g Hmeljski pridelok. Hmeljarsko društvo poroča, da je obiranje hmelja že pričelo in je blago glede barve in kakovosti prvovrstno ter glede oblike precej enakomerno. Obiranje daje manjšo množino, nego se je cenilo. Več inozemskih kupcev je že dospelo v Žalec. — Po posredovanju poslancev kluba SLS je ministrstvo železnice dovolilo obiralcem hmelja polovično vožnjo po železnica.

g Izgledi letine sadja in vina. Sadja bo letos primeroma malo, ker mu je spomladno neugodno vreme škodovalo na cvetju. V poletnih mesecih pa je suša pritislila in ga zmanjšala. Posebno pridelke češpelj bo zelo slab. Glede jabolok in hrušk v Sloveniji je pričakovati le pičlo letino. Malokateri kraji se lahko pohvalijo s srednjo sadno letino. — Vinogradi kažejo v splošnem zelo dobro, le v Dalmaciji je trta in grozdje trpelo vsled suše. Večino-

ma pričakujejo bogato vinsko letino. Kakovostno bo pa odločal mesec september.

g Letina krme, okopavin in stročnic v Sloveniji. Detelja, seno in otava so letos vsled suše mnogo slabše odrezale nego prejšnja leta. Glede kakovosti pa je pridelana krma izvrstna. Slame pa je mnogo več nego lani. Krompir, koruza, fižol, proso, zelje, pesa in korenje kažejo v splošnem slabe. Le tam, kjer so te rastline bile še zelene, ko je prišel zadnji dež, so si opomogle in obetajo srednjo letino. Ajda si bo sicer še nekoliko opomogla, če ne nastopi prezgodnja slana. Pri repi, korenju in pesi bo merodajno vreme v septembru in oktobru.

Fr. Jaklič:

Kako so dali Škocijanci zadnjo davščino baronu v Lesiču.

(Odlomek iz povesti »Škocjanski gospod«.)

(Konec.)

Kako težko so jih pričakovali.

Pot iz Škocjana na Lesičje pa ni tako kratka in kratkočasna, da bi se gredeč opravila, kakor bi se šlo enkrat okrog hiše. Vrh tega so imeli moške tovor, ki jih je oviral, da niso šli kakor prazni, in pa muditi so se morali v graščini, kjer je bilo treba razložiti tovor in prešteti žival, da se ugotovi, da so prinesli vse, kolikor je predpisanega.

»Pred nočjo jih ne bo nazaj. Nimajo prej kdaj odpraviti. Pot doli in nazaj, nekaj zamude je v graščini. Spotoma se je tudi treba nekaj oddahniti. V mraku jih bomo videli, če se ne bodo preveč obotavljali. Prej že ne. Pa da bi le bilo dobro opravili,« je dejal Dolhar, ko so se razhajali.

Trd mrak je že bil, ko se je od Medvedice sem raztegnilo vrskanje.

»Anžiček vriska!« so zagnali oni, ki so poznali njegovo vrskanje že iz fantovskih let in so se zgrinjali proti Glažarju.

Tja so bili namenjeni vsi, ki so šli iz radovednosti naproti, kakaj pri Glažarju so bili vsi najbolj domači, tudi dolge klopi so tam in stoli in ako si kdo kaj poželi iz potrebe, tudi lahko dobi. In vse novice, ki so se zaletele v Škocjan, so pri Glažarju najprej počenile na zemljo.

Torej tam.

»No, kako ste opravili,« so vprašali vsi, ki so spoznali Anžička in druga dva, ki so prihajali iz teme.

Anžiček pa namenoma ni hotel takoj odgovarjati in je bil zadovoljen, ko je videl, kako se radovedneži vicaajo.

Dolhar se mu je pri mizi odmaknil in mu natočil kozarec.

»Kako je bilo?«

»Nu, ja! Ne vem, kako bi začel, da bi vse povedal. Nič slabo! Nu ja! Mi trije smo zadovoljni,« je povedal Anžiček, ko se je ozrl po svojih tovariših.

Tudi kozarec je pomaknil njima.

Ko pa je videl, da se je vsem zdelo, da je premalo povedal, je pa začel pripovedovati, kako so potovali do velike ceste in naprej skozi Šmarje v Tlake in Lanišče.

Da so mu mogli slediti, je opisal vsak kraj, kjer so počivali, kjer so predevali na drugo ramo tovor, kjer so se nosači zamenjavali, da ni eden in isti bil vedno spredaj in da je šel eden prost in se mu je tedaj ohladila rama.

Tako so ravnali, da nihče ni več trpel kakor drugi in kakor se ravna na dolgem potovanju, ko je treba moči pametno rabiti.

Pa je povedal, kako so jih gledali ljudje, ki so prihajali nasproti ali so šli mimo njih. Venomer so jih spraševali kam in kaj neso v čudnem tovoru. Tako je trla radovednost ljudi. Kadar jim je povedal po resnici, da nesejo rake v Lesičje, tedaj so bili hudi, da jih napenja, kadar jih je pa res napel, so pa verjeli.

»Taki so ljudje po svetu, mu, ja!«

V Tlakah, pod tistim hudim klanecem pri Treh Križih, ko so imeli na nasprotni rebri že Lesičje pred seboj, so pa zavili h Garbasu, kjer se vstavljajo navadno popotni, ki iščejo priprego. Njim sicer priprege ni bilo treba, ker so imeli klanec že za seboj, in tudi reber na Lesičje ni strma, vendar so nekaj potrebovali, nekaj takega, kar v človeku sprosti besedo, zakaj zdelo se jim je, da bi ne bilo prav, ako bi pred baronom mečkali, kakor bi govorili na tešče. Vedeli so, da bo treba na Lesičjem s tako močno besedo na dan, da bo baron takoj čutil, da kjer je beseda tako močna, tudi volja ne bo odrekla.

»Kar smo bili pri Garbasu povžili in popili, kruha je bilo po več kakor po en vožal za vsakega, smo djali v račun, ki zadene vas vse, potem smo pa vzdignili zopet rake. »Kaj pa vi? Kaj prinašate?« so poizvedovali v graščini, ko smo stopili z našim tovorom na dvorišče.

»Davščino smo prinesli,« smo pripovedovali na vse strani. Pa nam niso verjeli, zakaj čudna se jim je zdela naša prtljaga.

Niso nas pustili, da bi šli s tovorom v pisarno, kjer se odrajtuje davek, odloziti smo morali v veži.

»Kdo ste in kaj nosite?«

Sem pa le stopil naprej in povedal: »Rake smo prinesli. To je naša davščina graščini. Tako stoji v urbarju. Doma smo pa iz Škocjana. V Lipljenih in Rožniku so naši grunti. Le pogledjte v urbar. Tam notri je. Vsak kmet je vam dolžan štirideset rakov na leto. Tukaj so! Preštejte jih!«

Nu ja! Ko sem to povedal korajžno, kakor bi bil pripravljen udariti se, smo se pripravili, da bomo butaro razvezali in pokazali, kaj smo prinesli.

Tedaj se je pa začela tista pošast, ki navadno sprejema denar in prešteva jajca in kopune, ki mu jih prinašajo za davščino, ujedati, da rakov ne prevzame, da jih imajo sami v bregu dovolj, da mora biti za škocjansko davščino denar, kakor ga dajejo že, kar on ve.

Nu ja! Zdaj sem moral pa povedati. Potrkal sem z gorjačo po tleh, šel pa sapo in udaril, da je šlo po vežah in na dvorišče in na vse strani.

»V urbarju so raki, pa nič drugega. Tukaj so! Ne premaknemo se, dokler jih ne oddamo!«

Zdaj so pa še drugi prišli, kar hi je

„Vsi me imajo radi“

pravi razumna Mica. „Moški so pazljivi in mi prinašajo darove, toda eden me je ugodno iznenadil, ker praktično misli: Prinesel mi je RADION!“

Varuje perilo!

bilo v gradu. Vzdignil jih je bil moj glas in pa vpitje mojih tovarišev, ki sta mi pomagala, da sta mi dajela pogum.

Sam baron je prišel pogledat z žensko in otroci. Se enkrat sem povedal, da smo prinesli rake za davščino, kakor urbar pravi. Zdaj so se pa začeli spogledovati baronovi in pa oni, ki so se bili natekli okrog nas. Tista pošast, ki se je že prej branila rakov, je mislila, da se bomo kaj barona bali, pa ga je šuntal na vse načine, da naj se drži denarja.

O, pa jaz sem tudi baronu in ženski povedal tako jezno, da ni v urbarju de-

narja, ampak raki, da me je takoj razumel.

Začeli so med seboj »stajčati« in se kregati. Prinesli so staro knjigo in so listali dotlej, dokler niso odprli prave strani. Potlej so pa kar z ramami zganili in takoj sem videl, da imamo mi prav, nu ja!

»Pokažite!«

Treba je bilo butaro razdreti. Kajpada sem vedel, da bo treba še kakšno reči, sem se pa zbiral, medtem ko sta se ta dva mudila z butaro in so ženske znašale posodo.

Ko se je na butaro razdrla in so se

pokazali raki, kajpada vsi matasti od suhote, je pa začela tista nesnaga, ki je že prej mislila, da me bo sukala, rentiziti in se napanjati, da to niso nobeni raki, in ne vem kaj je še vse nakanižil, da sem ga moral ustaviti: »Uši tudi niso! Pravi raki so!«

»Pa premajhni!« se je zagnal proti meni.

»Kakršni so! Jaz nisem nobenega naredil. Rak je lahko velik kakor uš, ali pa takole kakor je moja roka s pestjo.«

Pa sem mu pomolil pest pod nos in samahnil z roko, kar jo je pod komolcem.

Ker pa se le ni dal dopovedati in je le gnal, da so premajhni, sem moral, nuja, še enkrat nastopiti in mu dopovedati.

»Urbar pač pove število. Mere nima pa nobene. Tu so raki po številu. Naša davščina pa tudi opravljena!«

»Smo že odpravili,« sem rekel našima dvema, pa smo jim hrbe pokazali.

»Kaj je pa baron rekel?« je poizvedoval Krivanoga.

»Kaj? Sakramental jel!«

»Jaz bi tudi!« se je zakrohotal Krivanoga in vsa družba se je krohotala, zakaj vsi so bili zadovoljni, ker so barona tako

opeharili.

Tisti večer je Anžiček dobil toliko prijateljev, da bi bil skoraj Dolharja posekal, zlasti še, ko ga je Krivanoga pohvalil, češ, da bi tako prav nihče ne bil opravljen, kakor je on.

Namesto da bi bili Škocijanci nesli krajcarje iz fare tja v Lesičje, so jih rajši pustili pri Glažarju in nekaj imeli od njih.

»Tako kakor barona bomo ukanili vsakega, ki bo pri nas kaj sitnaril.«

To je ponavljal Krivanoga ves večer, dokler je še mogel spraviti besedo iz sebe. To je pa bilo Škocijancem silno všeč.

Kako dvigniti naše kmetištvo.

(Gospodarska slika. Napisal Fr. Erjavec. Dalje.)

Naloga vseh navedenih kmetijskih strokovnjakov bi bila predvsem ta, da v svojem področju z vsemi sredstvi pospešujejo napredek kmetijstva iz lastne iniciative in da so strokovni pomočniki ter svetovalci kmetu. V to svrhu bi morali proučevati sedanje stanje ter vse možnosti napredka v njih področju, stalno prirežati predavanja in tečaje, potovati po svojem okolišju in opozarjati ljudstvo na napake in ga poučiti ter mu svetovati boljše itd. Vsporedno s to kmetijsko-strokovno pomočjo bi bilo treba osnovati za kmete tudi potrebno pravno varstveno urade, kjer bi dobival kmet pravne nasvete in tudi pomoč v izrazito kmetijsko-pravnih zadevah. Seveda bi bilo pa njih delo uspešno le tedaj, če imajo na razpolago tudi vsa potrebna sredstva. To je treba še prav posebno poudariti, saj vidimo danes okrog in okrog sebe vse polno lepih ustanov, ki so pa dejansko brez večjega pomena, ker se jim ne da sredstev za izvrševanje njihovih nalog.

Vzperedno z nastavitvijo vseh potrebnih strokovnjakov morati pa tudi osnovati različnih ustanov, ki so prav tako pogoj za napredek našega kmetijstva. Že zgoraj smo omenili, da je prve take poizkuse uspešno izvršil bivši Kranjski deželni odbor. To delo je treba nadaljevati s čim večjo vnemo, kajti nemogoče si je misliti napredek sadjarstva brez vzornih drevnic, ki bi zalagale kmete s potrebnimi mladimi drevesci, napredek živinoreje brez živinozdravniških postaj in brez vzornih vzrejalnišče prvovrstnih bikov, krav, merjascev, svinj itd. za vse pasme, ki so za naše kraje najprimernejše in ki bi zalagale kmetijsko ljudstvo s primerno plemensko živino, napredek žito-reje brez potrebnih semenogojskih postaj itd. itd. Razen tega bi bilo pa potrebno vzbuditi med našim ljudstvom zanimanje za umno kmetijsko tudi s čim pogostejšimi živinorejskimi razstavami, združenimi s premovalni živine, s podporami pri urejanju modernih hlevov, gnojišč itd. itd.

Med najpotrebnejše javne ustanove moramo prištevati tudi zavarovanje poslopij proti ognju, pridelkov proti vremenskim neugodam in živine proti boleznim. Požaraega zavarovanja se naš kmet po veliki večini že poslužuje pri obstojnejih zasebnih zavarovalnicah, toda o uvedbi zavarovanja pridelkov in živine se je doslej le govorilo mnogo, storilo pa še ničesar, čeprav je njegova potreba tako jasna, da menda ne potrebuje nobenega utemeljevanja. Da bo zato mogoče izvesti splošno in obvezno zavarovanje vseh treh panog, je potrebno, da je čim najcenejše, kar je izvedljivo na ta način, če vzamejo rešitev tega vprašanja v roke oblastne samouprave ter organizirajo oblastne zavarovalnice za vse navedene tri panoge. Pri tem je pa seveda treba uvesti uradno cenitev zavarovanih stvari, da bo zavarovalnina dovolj visoka in da bo dobil zavarovaneec v slučaju nesreče povrnjeno vso škodo.

Velevažnega pomena za kmetištvo so tudi razna javna dela, ki bi morala biti tudi tudi bistveni deli gospodarske politike in ki spadajo deloma v delokrog oblasti in okrajev, deloma pa v delokrog države. Za kmetištvo prihajajo v prvi vrsti v poštev melioracije, uravnava hudournikov in drugih voda, preskrba prebivalstva z vodo, ter zgraditev in vzdrževanje potrebnega cestnega in železniškega omrežja.

Ker ima Slovenija v splošnem mnogo padavin, pri melioracijah ali izboljšavanjih zemlje ne prihaja

toliko v poštev preskrba večjih površin (o podrobnih malih melioracijah bomo govorili še pozneje) z namakalnimi napravami, pač pa v jako veliki meri osuševanje zamočvirjenih ozemelj, ki dajejo sedaj malo in manjvrednih pridelkov. V prvi vrsti bi bilo seveda treba nadaljevati z že započeti deli, kakor je n. pr. osuševanja ljubljanskega barja (to delo se polagoma in s presledki, a z velikimi uspehi vrši že od l. 1762.), ureditev požiralnikov in vodnih kanalov na Cerkniškem jezeru, melioracijska dela v območju dolnjelendavske vodne zdruge (tu gre za površino 11.000 oralov) itd., a ogromne koristi in zato neizogibna bi bila tudi nešteta druga melioracijska dela skoro po vseh krajih Slovenije, zlasti na Ptujskem polju, Planinska kotlina, v okolici Trzina, obvodje Mirne in Krke, v gornji Bohinjski dolini, v Ribniško-Kočevoški dolini, v pritokih Savinje, v okolici Ljutomeru, v Horjulski dolini, v okolici Grosuplja itd. Tisoče hektarjev zemlje je še v Sloveniji, katere dohodke bi se dalo s primernimi melioracijami celo podvojiti.* Da te ne napredujejo hitreje, sta vzrok predvsem nezaznavanje prizadetih lastnikov zemlje in premajhna skrb, ki jo posvečajo tej panogi javni činitelji, zlasti država, ki nima za ta dela danes skoro nobenega zmisla (naš proračun za l. 1928/29 predvideva za vse vredne zgradbe v vsej državi 40 milijonov dinarjev, v trikrat manjši Avstriji so pa izdale država in dežele lani v to svrhu skoro 350 milijonov dinarjev). Prvo utegne z večjo kmetijsko strokovno izobrazbo izginiti samo od sebe, drugo je pa stvar uvidevnejše gospodarske politike.

Hudournikov in drugih voda, ki povzročajo našemu kmetu tako veliko škodo in ogrožajo pogosto cele pokrajine, kar smo videli zlasti zadnja leta. Sicer se je po vojni tudi v tem oziru storilo že marsikaj, n. pr. okrog Polhovega grada, Žirov, pri Kranjski gori, v gornji Bohinjski dolini, pri Limbušu in drugod, toda kljub lepim uspehom je bilo zaradi nezadostnih sredstev vse to le krpanje, kajti nujno je potrebno, da se čim prej uravnajo vse vode v obnožju Polhograjskih dolomitov, v Bohinjski dolini, pritoki Drave med Mariborom in Dravogradom, Savinja s pritoki, vode okrog Šentjerneja v Gornji Savski dolini itd. Sele če bodo urejeni vsi hudourniki in važnejši pritoki, bo mogoča tudi uspešna ureditev Save, Kulpe, Drave, Ljubljanice, Mure in dr., ki delajo ob povodnjih toliko škodo celim pokrajinam. Ozirati bi se bilo pri uravnavanju teh voda tudi na veliko važnost splavarjenja, ki je danes razvito le na Savinji (po 6000 in še več splavov letno) ter nekoliko na Dravi, a bi bilo največjega gospodarskega pomena (zlasti za naš les), če bi ustvarili vodno prometno progno od Vrhnike in Radovljice do Beograda.

Še največ zmisla kaže naše ljudstvo za preskrbo z vodo. V tem pogledu si je pridobil že bivši Kranjski deželni odbor velikih zaslug (od l. 1900.—1913. je zgradil 33 vodovodov za okroglo 120 vasi ter 36 vodnjakov, kapnic in napajališč), v zadnjih letih so se zgradili v bohinjski Srednji vasi, v Ratačah, v Vel. Laščah, na Dovju in drugod, a potrebnega je še ogromno dela na tem polju. Zlasti trpe na pomanjkanju vode Bela Krajina, Suha Krajina in drugi kraški predeli, iz gospodarskih in zdravstvenih razlogov bi moral biti pa naš cilj, da mora imeti vodovod vsaka slovenska vas in napajališče vsak naš pašnik.

* Neto donos 16.000 ha velikega Ljubljanskega barja znaša sedaj okroglo 500.000 Din letno, če se pa izvrše vse nameravane melioracije, je pa ta neto donos proračunan na 1.500.000 Din letno; po odbitku vseh vzdrževalnih stroškov in amortizacije melioracijskih naprav bi pa čisti dohodek barja znašal še vedno 734.000 Din več, nego danes